

Sygn. akt I ACa 1091/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 stycznia 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Kopeć
Sędziowie:	SA Irma Kul SA Katarzyna Przybylska (spr.)
Protokolant:	st.sekretarz sądowy Karolina Najda

po rozpoznaniu w dniu 19 stycznia 2011 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa T. P.

przeciwko Skarbowi Państwa Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w N.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy

z dnia 25 maja 2010 r. sygn. akt I C 152/08

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt I ACa 1091/10

UZASADNIENIE

Powódka M. P. (1) wniosła pozew przeciwko Skarbowi Państwa Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w N. o zapłatę kwoty 125.323,23 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem działanie pozwanego polegające na zaliczeniu na poczet zobowiązań podatkowych osoby trzeciej sumy 21.349,30 zł stanowiącej część należnego powódce zwrotu nadwyżki podatku VAT za miesiąc marzec 1999 r.

Na skutek przelewu dochodzonej pozew wierzytelności przez powódkę na rzecz T. P., nastąpiła zmiana podmiotowa w sprawie po stronie powodowej.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa

Wyrokiem z dnia 25 maja 2010 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy wskazał na następujące ustalenia faktyczne w sprawie:

M. P. (1) prowadziła działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowe (...) z siedzibą w N.W deklaracji rozliczeniowej z tytułu podatku VAT za miesiąc marzec 1999 r. wykazała kwotę do zwrotu na rachunek bankowy wskazany przez podatnika w wysokości 96.615 zł. Prawdliwość dokonanego rozliczenia podatku VAT była przedmiotem kontroli skarbowe przeprowadzonej przez Inspektora Kontroli Skarbowej w przedsiębiorstwie (...). W wyniku przeprowadzonej kontroli Inspektor Kontroli Skarbowej w Urzędzie Kontroli Skarbowej w B., decyzją z dnia 12 stycznia 2000 r. określił wysokość zaległości w podatku od towarów i usług z tytułu zawyżonego zwrotu z Urzędu Skarbowego w N. za miesiąc marzec - w wysokości 86.900 zł. Organ pierwszej instancji stwierdził, iż w kwocie zwrotu ujęto podatek VAT w wysokości 86.900 zł wynikający z faktury zakupu nr (...) z dnia 8 stycznia 1999 r. wystawionej przez T. P. (...)Z.r z tytułu sprzedaży samochodu (...) (...) Samochód ten był przedmiotem transakcji kupna - sprzedaży trzech firm prowadzonych przez osoby fizyczne: T. G., T. P. i M. P. (1), posiadających status zakładów pracy chronionej, dokonywanych w taki sposób aby na koniec przeprowadzanych transakcji samochód ten wrócił do pierwszego sprzedawcy. W wyniku w/w „łańcuszkowej” sprzedaży samochodu, każdy z tych podmiotów jako zakład pracy chronionej, zwolniony z opodatkowania uzyskiwał podatek zawarty w cenie samochodu w wysokości podwójnej – w jednym miesiącu z tytułu zakupu, a w drugim z tytułu sprzedaży. W związku z przeprowadzoną oceną przebiegu transakcji organ kontroli skarbowej stwierdził, iż czynności zostały dokonane przez strony w celu obejścia prawa lub dla pozorów i na podstawie § 54 ust. 4 pkt 5 lit. c rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 15 grudnia 1997 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz.U. Nr 156, poz. 1024 ze zm.) pozbawił prawa do odliczenia podatku w kwocie 86.900 zł. W związku ze złożonym odwołaniem decyzja została utrzymana w mocy decyzją Izby Skarbowej w B. z dnia 19 kwietnia 2000 r. Od powyższej decyzji M. P. (1) złożyła skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego Ósrodek (...) w G., który wyrokiem z dnia 23 maja 2002 r. oddalił skargę. W uzasadnieniu NSA uznał, iż z prawidłowo dokonanej przez organy podatkowe oceny materiału dowodowego wynika, iż zakwestionowana faktura nr (...)Z.r potwierdziła umowę zakupu samochodu zawartą tylko i wyłącznie w celu obejścia przepisów ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym i zasadnie oraz bez naruszenia prawa odmówiły skarżącej zwrot podatku naliczonego, wynikającego z faktury.

Powód T. P. w ramach pełnionych funkcji dokonywał transakcji pomiędzy przedsiębiorstwem swojej siostry M. P. (1) jak i swoim (...), dokonywał płatności w tym z rachunku bankowego przedsiębiorstwa (...) na rzecz swojego przedsiębiorstwa, reprezentował te przedsiębiorstwa przed organami administracji, w tym przed urzędem skarbowym. Powód jako pełnomocnik M. P. (1) w piśmie złożonym w dniu 27 kwietnia 1999 r. w Urzędzie Skarbowym w N. zażąda przeksięgowania z deklaracji VAT-7 za miesiąc marzec 1999 r. z (...) kwoty 21.211 zł wraz z należnymi odsetkami na należności podatkowe firmy (...). Powód niejednokrotnie składał wnioski o zwrot podatku dla firm (...) i (...), jak też wnosił o przeksięgowanie należnej mu nadwyżki podatku VAT na poczet zaległości firmy (...).

Złożoną w dniu 23 kwietnia 1999 r. deklarację VAT-7 za miesiąc marzec 1999 r. wprowadzono do systemu i zaksięgowano na karcie kontowej w dniu 28 kwietnia 1999 r. Wobec powyższego pozwany nie mógł dokonać przeksięgowania przed datą 28 kwietnia 1999 r., ponieważ na karcie kontowej nie figurowała kwota odpisu, z której takie przeksięgowanie byłoby możliwe.

Bezspornym jest, iż deklarowana kwota zwrotu w wysokości 96.615 zł została przeksięgowana zgodnie z żądaniem na zobowiązania powoda T. P. w kwocie 21.211 zł wraz z odsetkami w wysokości 138,30 zł, natomiast kwotę 75.265,70 zł wpłacono w dniu 14 maja 1999 r. na rachunek bankowy M. P. (1).

W dniu 8 maja 2006 r. M. P. (1) wystąpiła do Naczelnika Urzędu Skarbowego w N. o wypłatę odszkodowania za poniesione straty i utracone korzyści poprzez niezgodne z prawem działanie Urzędu Skarbowego w N., które polegało

na zaliczeniu na poczet zobowiązań podatkowych osoby trzeciej sumy 21.349,30 zł stanowiącej część należnej M. P. (1) kwoty zwrotu nadwyżki podatku VAT naliczonego nad należnym, wykazanej w rozliczeniu za miesiąc marzec 1999 r. Żądana kwota obejmowała poniesione straty w wysokości 48.226,53 zł oraz utracone korzyści, które M. P. (1) mogłaby osiągnąć gdyby nie wyrządzono jej szkody w wysokości 77.098,70 zł. Pozwany odmówił wypłaty żądanej kwoty.

W piśmie z dnia 2 września M. P. (1) ponowiła wezwanie o zapłatę kwoty 125.325,23 zł, jednakże bez rezultatu.

W związku ze złożonym przez M. P. (1) wnioskiem o wznowienie postępowania podatkowego została wydana przez Izbę Skarbową w B. decyzja odmawiająca uchylenia decyzji ostatecznej. W/w decyzja w związku ze skargą M. P. (1) została poddana kontroli sądowej przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w B., który uznał, iż okoliczność wskazana przez powódkę, polegająca na przeksięgowaniu części zwrotu deklarowanego na rachunek firmy (...) powoda T. P. nie stanowi podstawy uchylenia decyzji ostatecznej w przedmiocie określeń M. P. (1) zaległości podatkowej w podatku VAT za miesiąc marzec 1999 r. oddalił skargę.

Ustalając stan faktyczny sprawy Sąd Okręgowy oparł się na dokumentach zawartych w aktach sprawy, których prawdziwości nie kwestionowała żadna ze stron. Nadto sąd dał wiarę zeznaniom przesłuchanych w sprawie świadków M. F., M. S., E. J., oraz B. H., których zeznania uznał jako logiczne, konsekwentne, wzajemnie uzupełniające się i korespondujące z pozostałym materiałem dowodowym. Za wiarygodne, aczkolwiek nie mające znaczenia dla merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawie Sąd uznał zeznania świadka D. P. ora Z. W.. Jako niewiarygodne uznał z kolei zeznania powoda T. P. w części dotyczącej jego „niepamięci” odnośnie okoliczności podpisania pisma dotyczącego przeksięgowania nadwyżki podatku z konta firmy (...) na konto firmy (...) oraz rzekomej niewiedzy M. P. (1), uznając je za sprzeczne z zebrany materiał dowodowy.

Ustosunkowując się w pierwszej kolejności do podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia, Sąd Okręgowy wskazał, że M. P. (1) składając wniosek o wznowienie postępowania podatkowego podała, że podczas porządkowa dokumentacji podatkowej, pod koniec czerwca 2005 r. odnalazła polecenie przelewu potwierdzające, że pozwany dokonał zwrotu podatku VAT za miesiąc marzec 1999 r., w dniu 14 maja 1999 r., w kwocie 75.265,70 zł. Zdaniem Sądu, zasady doświadczenia życiowe nakazują przyjąć, iż M. P. (1) winna była posiadać wiedzę o dokonanym zwrocie na jej rachunek w kwocie niższej niż wykazana w deklaracji kwota 96.615 zł w dacie dokonania tego przelewu tj. w dniu 14 maja 1999 r. Odwołując się do orzecznictwa Sąd Okręgowy wskazał nadto, iż wystarczy powzięcie przez poszkodowanego wiadomości o samym zaistnieniu szkody, a nie o jej rozmiarach i trwałości następstw. Nie bez znaczenia, zdaniem Sądu, jest również okoliczność, iż strona powodowa nie przedłożyła wnioskowanego przez pozwanego dokumentu w postaci polecenia przelewu potwierdzającego przekazanie M. P. (1) w dniu 14 maja 1999 r. kwoty 75.265,70 zł., który to dokument jest w posiadaniu strony powodowej, co wynika z treści wniosku o wznowienie postępowania z dnia 7 lipca 2005 r. W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjął, iż podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia jest zasadny, albowiem przewidziany w art. 442 § 1 kc termin przedawnienia wynosi 3 lata.

Z ostrożności procesowej Sąd Okręgowy wskazał, iż żądanie powoda przeczy uznaniu za wiążące zapadłych w sprawie rozstrzygnięć Naczelnego Sądu Administracyjnego Ośrodek (...) w G., który w wyroku z dnia 23 maja 2002 r. sygn. akt (...) przesądził, iż podatek naliczony w kwocie 86.900 zł wynikający z faktury z dnia 8 stycznia 1999 r. Nr (...), dokumentującej nabycie samochodu ciężarowego marki M. (...), jako potwierdzającej czynność zawartą wyłącznie w celu obejścia przepisów ustawy o podatku od towarów i usług - nie może stanowić podstawy zwrotu podatku naliczonego wynikającego z tej faktury. Wykazana w deklaracji VAT-7 kwota 96.615 zł była nienależna zarówno w momencie składania deklaracji podatkowej jak i obecnie, natomiast zapadłe w sprawie rozstrzygnięcia potwierdziły bezprawność żądania strony powodowej. Nie bez znaczenia pozostaje okoliczność, iż przedmiotem niniejszego postępowania nie może być kwestia samego dokonania przeksięgowania zwrotu, na co wskazuje strona powodowa, gdyż jest to czynność materialno - techniczna, będąca skutkiem realizacji prawa do zwrotu podatku dla prowadzącego zakład pracy chronionej z art. 14 a ustawy o podatku od towarów i usług który jak się okazało w rezultacie przeprowadzonego postępowania podatkowego i sądowoadministracyjnego - był zwrotem nienależnym. Sąd I instancji zwrócił również uwagę, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci dokumentów, a w szczególności zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej firmy (...), gdzie jako pełnomocnik

widnieje powód T. P., protokołów kontroli, jako również zeznań świadków - wbrew twierdzeniom strony powodowej - jednoznacznie wskazuje, że działalność gospodarczą w ramach przedsiębiorstwa (...) prowadził tylko i wyłącznie powód T. P. formalnie będący jedynie właścicielem przedsiębiorstwa (...). Powód reprezentował przedsiębiorstwo (...) jak i kierował procesami gospodarczymi w obu przedsiębiorstwach - za zgodą M. P. (1). W konsekwencji strona powodowa w żaden sposób nie wykazała podstawowej przesłanki odpowiedzialności deliktowej pozwanego Skarbu Państwa, opartej na treści art. 417 § 1 kc, mianowicie szkody wyrządzonej przy wykonywaniu czynności przez funkcjonariusza państwowego.

Tym samym Sąd Okręgowy, uznając roszczenie powoda o zasądzenie odszkodowania na podstawie art. 417 § 1 kc w związku z art. 77 pkt 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej - za bezzasadne i nieudowodnione, powództwo oddalił.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, zaskarżając go w całości i zarzucił: błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na:

- przyjęciu, że M. P. (1) powzięła informację o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia z chwilą dokonania przelewu kwoty 75.265,70 zł. tj. w dniu 14 maj 1999 r.,
 - przyjęciu, że z „polecenia przelewu” M. P. (1) powzięła informację o przeksięgowaniu części zwrotu na poczet zobowiązań innego podmiotu,
 - nie ustaleniu kiedy pozwany poinformował pokrzywdzoną o przeksięgowaniu części zadeklarowanej do zwrotu nadwyżki w podatku VAT za miesiąc marzec,
 - nie ustaleniu kiedy i w jakiej wysokości pozwany wyegzekwował od M. P. (1) kwotę uznaną za nienależny zwrot podatku za miesiąc marzec 1999 r.,
 - nie ustaleniu na poczet jakich zobowiązań podatkowych T. P. przeksięgowano część zadeklarowanej przez M. P. (1) nadwyżki w podatku VAT za miesiąc marzec 1999 r.,
 - nie ustaleniu, czy czynność materialno - techniczna polegająca na przeksięgowaniu należności M. P. (1) na poczet zobowiązań innego podmiotu znajdowała oparcie w przepisach prawa,
 - przyjęciu, że T. P. jako właściciel firmy P. był umocowany do działania w imieniu firmy (...) przed organami podatkowymi,
- przyjęciu, że T. P. sterował procesami gospodarczymi w firmie (...). Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyrok przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy dokonał, wbrew twierdzeniom pozwanego, prawidłowych ustaleń faktycznych na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, który ocenił w sposób odpowiadający wymogom art. 233 § 1 kpc. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za podstawę również własnego rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny podzielił rozważania Sądu Okręgowego w zakresie przedawnienia roszczenia powoda, uznając je za prawidłowe. W pierwszej kolejności podkreślić należy, na co zwrócił uwagę również Sąd I instancji, iż w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sposób jednoznaczny wynika, iż powód składając pozwanemu oświadczenie o przeksięgowanie z deklaracji VAT-7 za miesiąc marzec 1999 r. z (...) kwoty 21.211 zł wraz z należnymi odsetkami na należności podatkowe firmy (...) działał jak pełnomocnik M. P. (1) prowadzącej działalność

gospodarczą pod firmą (...) export - import. Okoliczność ta wynika przede wszystkim z zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez M. P. (1), gdzie wyraźnie wskazano powoda jako pełnomocnika przedsiębiorcy (k. 64). Znajduje ona potwierdzenie również w zeznaniach świadka M. S. oraz E. J., a przede wszystkim w zeznaniach samego powoda, który zeznał: „w firmie (...) byłem pełnomocnikiem mojej siostry M. P. (1) do prowadzenia spraw gospodarczych związanych z firmą. Nadzorowałem rozliczenia firmy. Ja byłem wpisany w zaświadczeniu o prowadzeniu działalności gospodarczej” (k. 162). Ustanowienie pełnomocnika ma ten skutek, iż jego działania prowadzone są w imieniu i na rzecz mocodawcy. Czynność prawna dokonana przez przedstawiciela w granicach jego umocowania wywołuje związane z nią skutki prawne bezpośrednio w sferze prawnej reprezentowanego. Tak więc złożenie przez powoda w imieniu M. P. (1) oświadczenia pozwanemu zawierającego prośbę o przeksięgowanie kwoty 21.211 zł winno być traktowane jako złożone przez nią samą. W tej sytuacji M. P. (1) nie może zasłaniać się niewiedzą o tejże czynności, a w konsekwencji o przekazaniu na rachunek prowadzonego przez nią przedsiębiorstwa jedynie części kwoty stanowiącej zwrot nadwyżki podatku VAT naliczonego nad należnym. Należy zatem przyjąć, iż M. P. (1) miał świadomość zwrotu niepełnej kwoty naliczonego podatku już w dniu 14 maja 1999 r., gdy wypłacono na jej rachunek bankowy kwotę 75.265,70 zł. Powyższe przesądza z kolei, iż upłynął już w sprawie wynikający z art. 442¹ § 1 kc trzyletni termin przedawnienia roszczenia, co jest wystarczającą przesłanką oddalenia powództwa. W świetle powyższego nie zasługują na uwzględnienie zarzuty powoda dotyczące błędów w ustaleniach faktycznych polegające na braku ustalenia kiedy pozwany poinformował pokrzywdzoną o przeksięgowaniu i na poczet jakich zobowiązań T. P. dokonano przeksięgowania. Ustalenia te nie mają bowiem znaczenia w sprawie wobec przyjęcia, że M. P. (2) miała pełną świadomość podejmowanych przez powoda czynności.

Sąd I instancji wskazał również, iż roszczenie powoda nie zasługuje na uwzględnienie niezależnie od skuteczności zarzutu przedawnienia. Stanowisko to należy podzielić. Wprawdzie skarżący słusznie podnosi, iż Sąd Okręgowy nie dokonał ustalenia kiedy i w jakiej wysokości pozwany wyegzekwował od M. P. (2) kwotę uznaną za niezależny zwrot podatku za miesiąc marzec 1999 r. Ustalenie to jest bowiem istotne dla dalszego ustalenia, czy M. P. (1) dokonała zwrotu podatku w kwocie wyższej niż wynikająca z decyzji pozwanego. Z pisma pozwanego z dnia 3 lipca 2007 r. stanowiącego odpowiedź na wniosek M. P. (1) o odszkodowanie wynika, iż określona decyzją nr (...) z dnia 12 stycznia 2000 r. zaległość w podatku VAT za miesiąc marzec 1999 r. w kwocie 86.900 zł została pokryta nadwyżką podatku VAT przypadającą do zwrotu za miesiąc październik 1999 r. oraz styczeń 2000 r. (k. 18). W konsekwencji nie mogą zostać uznane za słuszne rozważania Sądu Okręgowego, by powód w istocie kwestionował wydane w sprawie orzeczenie Naczelnego Sądu Administracyjnego o nieprawidłowości zwrotu podatku naliczonego za miesiąc marzec 1999 r. w wysokości 86.900 zł. Powód szkody swej upatruje bowiem w tym, iż podatek został zwrócony w kwocie wyższej niż należna. Zdaniem powoda, skoro wypłacono M. P. (1) jedynie 75.265,70 zł zamiast kwoty 96.615 zł, to rozliczenie kwoty nienależnie pobranego podatku w kwocie 86.900 zł winno uwzględniać wskazaną różnicę. Zdaniem skarżącego szkoda miałaby polegać na dokonaniu przez M. P. (1) zwrotu nienależnie pobranego podatku w pełnej kwocie 86.900 zł, zamiast w kwocie 65.550,70 zł. Powyższe nie zmienia jednakże słuszności stanowiska Sądu Okręgowego co do braku zasadności tak sformułowanego żądania.

Uwzględniając bowiem, iż T. P., żądając przeksięgowania kwoty 21.211 zł na poczet prowadzonej przez niego działalności, działał w imieniu i na rzecz M. P. (1), jako jej pełnomocnik, oświadczenie to należy traktować jako podjęte za jej zgodą co wyklucza w konsekwencji przyjęcie by powstała po jej stronie jakakolwiek szkoda. W tym również zakresie nie ma znaczenia okoliczność czy przeksięgowania dokonano zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

W konsekwencji nie podzielając zarzutów apelacji Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z przewidzianą w art. 98 § 1 kpc zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, ustalając koszty zastępstwa procesowego w oparciu o § 12 ust. 1 p. 2 w zw. z § 6 p. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.02.163.1349 ze zm.).